IPOSTAZE ŞI FUNCŢII ALE IRONIEI ÎN DISCURSUL PARLAMENTAR ROMÂNESC (1866–1900)

LILIANA HOINĂRESCU
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" al Academiei Române, Bucureşti

1. Introducere

În ciuda numeroaselor studii consacrate ironiei, nu există încă un consens privind definirea acesteia. Descrierea ironiei este complicată de o istorie culturală îndelungată, de-a lungul căreia conceptul a căpătat sensuri şi accepţiuni diferite, unele contradictorii şi antagonice.

Ironia a fost considerată, până în a doua jumătate a secolului trecut, un fenomen esenţialmente legat de câmpul filosofic, estetic sau literar. Stilistica actuală, în prelungirea tradiţiei retorice postciceroniene, clasifică ironia printre tropi, asimilând-o antifrazei[1].

Abordarea pragmatică a limbajului, în dimensiunea ei cognitivă şi sociodiscursivă, a marcat şi un nou mod de a analiza ironia, ca fenomen comunicativ. Consecutiv, ironia a fost descrisă în cadrul unor teorii mai cuprinzătoare privind actele verbale (vezi Searle 1979: 112–116), procesele inferenţiale şi implicitul (vezi Grice 1975; 1978), teoria relevanţei (vezi Sperber şi Wilson 1978; 1986) sau în cadrul teoriilor politeţii/impoliteţii propuse de Brown şi Levinson (1987), Geoffrey Leech (1983; 2014: 216-245) sau Jonathan Culpeper (1996; 2015).

Interpretarea discursiv-pragmatică, deşi a lărgit considerabil spectrul de analiză a ironiei de la sfera stilistic-literară la faptele comunicative curente şi a clarificat numeroase aspecte ale fenomenului, nu a reuşit totuşi să ajungă la o soluţie unitară. Dimpotrivă, cele două direcţii majore de cercetare, teoria pragmatică standard (ironia ca act verbal indirect/ironia ca implicatură), pe de o parte, şi teoria ironiei ca menţiune, pe de altă parte, sunt mutual exclusive. În esenţă tropologică, teoria pragmatică standard (engl. *Standard Pragmatic Theory*) stipulează suprapunerea a două sensuri, cel literal şi cel indirect/implicit în

[1] Pentru o prezentare detaliată, vezi Hoinărescu (2006: 7-36). Este binecunoscut, ironia a fost descrisă încă din Antichitate, unde este legată de maieutica socratică, metoda filosofică de a simula ignoranţa pentru a-l face pe interlocutor să descopere el însuşi adevărul (Aristotel, *Etica Nicomahică* 4.7, 1127b 23-26). Aşa cum a fost subliniat, prestigiul lui Socrate în întreaga cultură antică a conferit unui cuvânt comun, cu sensuri depreciative (în greaca veche *eironeia* însemna „ipocrizie, disimulare, înşelătorie") accepţiuni filosofice şi elitiste (Vlastos 2002: 31). Cicero va introduce cuvântul *ironia* în latină şi îl va defini drept o tehnică literară, elegantă şi rafinată, prin care oratorul lasă să se înţeleagă altceva decât ceea ce spune: „Urbana etiam dissimulatio est, cum alia dicuntur ac sentias... Socratem opinor in hac *ironia* dissimulantiaque longe lepore et humanitate omnibus praestitisse. Genus est perelegans et cum gravitate salsum..." (Cicero, *De Oratore,* II, 67 [269], *apud* Vlastos 2002: 31). Tratatele de retorică ulterioare, începând cu cel al lui Quintilian, din secolul al III-lea d. Cr., vor include ironia printre figurile retorice (tropi), asimilând-o antifrazei: „Igitur eironeia quae est schema ab illa quae est tropos genere ipso nihil admodum distat (in utroque enim contrarium ei quod dicitur intellegendum est)" (Quintilian, *Institutio Oratoria,* IX, 2, 44).

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

procesul de decodare a sensului ironic, corespunzător nivelurilor literal şi figurat din tradiţia retorică. În replică, teoria ironiei ca menţiune, formulată de Sperber şi Wilson (engl. *Echoic Mention Theory*), respinge interpretarea tropologică, pornind chiar de la contestarea existenţei nivelurilor literal şi figurat. În concepţia autorilor, acestea sunt simple constructe teoretice, în comunicarea obişnuită înţelegerea enunţurilor de ambele tipuri implicând aceleaşi procese cognitive. Distincţia între *uz* şi *menţiune* devine relevantă pentru înţelegerea enunţurilor ironice, presupunând o dedublare enunţiativă, mai precis neasumarea enunţului „menţionat" de către enunţiatorul propriu-zis, ci doar citarea lui critică (vezi Sperber şi Wilson 1978; 1986: 237-254). Alte studii dedicate exclusiv ironiei se revendică explicit de la aceste sisteme conceptuale, încercând să le amendeze sau să le concilieze[1].

Nici în privinţa dimensiunii sale sociodiscursive, ironia nu poate fi uşor clasificată, fiind considerată de unii cercetători o strategie a politeţii (vezi Brown şi Levinson 1987: 69; Leech 1983: 142–145), de alţii – o strategie a impoliteţii (vezi Culpeper 1996: 355–358), în timp ce o a treia categorie consideră că ironia poate oscila discursiv între politeţe şi impoliteţe, în funcţie de context (vezi Kotthoff 1996; 2003; Miller 2006; Tselika 2015: 19). Aceste funcţii pragmatice contradictorii rezultă din subtila configuraţie discursivă a enunţurilor ironice, care pot evidenţia contextual falsa modestie, distanţa critică, gluma, deriziunea sau sarcasmul.

În cele ce urmează, ne propunem să ilustrăm diferite expresii şi uzuri discursive ale ironiei în discursul parlamentar românesc, în perioada 1866–1900. Ne interesează sensurile contextuale ale ironiei, funcţiile argumentative şi cele pragmatice (strategie a im/politeţii), pentru a evidenţia modul în care acestea interferează şi se completează în cadrul oratoriei parlamentare. Considerăm că discursul parlamentar permite surprinderea unei varietăţi de ipostaze comunicative şi metacomunicative ale ironiei, fiind nu numai un discurs deliberativ şi agonistic, ci şi unul teatralizat, cu un repertoriu retorico-stilistic particular (vezi Ilie 2003; Bayley (ed.) 2004). Ironia poate avea în acest context atât expresii elaborate, redactate în prealabil şi doar performate de oratori, cât şi expresii spontane şi dialogice, în urma intervenţiilor şi întreruperilor unui orator de alţi membri ai Parlamentului.

2. Analiza ironiei în discursul parlamentar românesc (1866-1900)

2.1. *Ironia = glumă. Strategie a politeţii pozitive (autoevaluare). Argumentul prin (contra)exemplu*

Pentru început, vom comenta un fragment dintr-un discurs al lui Mihail Kogălniceanu:

(1) **M. Kogălniceanu**: *Minoritatea a dovedit că de o lună de zile nu a făcut nici o interpelare. De aceea voiesc să ştiu ce sunt aceste interpelări? Sunt ele spre a sprijini guvernul sau spre a justifica că este o opoziţiune? Aci-mi permit a mă cam îndoi. În adevăr, domnilor, într-un parlament din lume, în Parlamentul din Egipt, se zicea că trebuie să fie şi la ei dreapta, stânga şi centru. Ei bine, când s-au adunat pentru întâia oară deputaţii, s-au dus toţi şi s-au pus în partea guvernului, iar cealaltă parte destinată pentru opoziţiune era deşartă; atunci marele kediv a făcut cum se face în*

[1] Pentru teoriile neogriceene, care interpretează ironia ca substituţie a unui sens literal, vezi Giora (1995; 1999), Attardo (2000), iar pentru cele care se raportează la teoria ironiei ca menţiune, cu diverse amendamente, vezi, printre alţii, Ducrot (1984: 171–233); Kreuz şi Glucksberg (1989); Kumon-Nakamura, Glucksberg şi Brown (1995). Vezi şi teoria ironiei ca prefăcătorie/disimulare, *The Pretense Theory*, formulată de Clark şi Gerrig (1984), care încearcă o conciliere a celor două sisteme teoretice. Pentru o prezentare critică a acestor direcţii pragmatice, vezi Ghiţă (1999); Attardo (2000); Hoinărescu (2006: 12–30).

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

garda civică, pe rând a împărţit pe deputaţi şi a zis că cutare şi cutare să facă opoziţiune în cutare zi şi cutare şi cutare să facă în cutare zi (ilaritate) *. . . ba încă onor. domnul Carp [î]mi spune că chiar cu decret s-a făcut aceasta.* (Mare ilaritate); *Dar acum, lăsând la o parte ceea ce poate fi* ***ironic*** *în această cestiune, vin la partea cea* ***serioasă*** *şi aci eu, membru din minoritate, [î]mi permit a ruga pe cei din majoritate să binevoiască a ne imita pe noi, adică să ne punem serios pe lucru, să cercetăm legile care ni s-au pus înainte ca cele mai importante şi acolo fiecare din noi vom zice cuvântul nostru; dar interpelările să le lăsăm până la toamnă.* (Kogălniceanu, O. V. II, 243, 16 aprilie 1882, subl. n.)

În exemplul de mai sus, oratorul utilizează anecdota/naraţiunea în scop argumentativ, pentru a evidenţia, analogic, o practică a mimării democraţiei parlamentare, comună ţărilor orientale, unde tipul de guvernare autocratic persista în mentalitatea colectivă, în ciuda schimbărilor instituţionale şi politice. Kogălniceanu doreşte să sublinieze implicit rolul constructiv al opoziţiei, care trebuie să facă interpelări la obiect, nu doar pentru a îndeplini o regulă instituţională. Argumentul prin exemplu este inventariat printre argumentele bazate pe structura realului (Perelman şi Olbrechts-Tyteca 1957/2008: 351; 471); forţa sa de convingere constă în apropierea a două situaţii, a două scenarii asemănătoare. În fragmentul citat, este vorba de un exemplu care invalidează o regulă, *exemplum in contrarium* (Perelman şi Olbrechts-Tyteca 1957/2008: 478), iar ironia rezultă din alegerea unui scenariu care ilustrează o situaţie paradoxală şi comică (suprapunerea a două tipuri de mentalităţi, fundamental incompatibile), aşadar tiparul său cognitiv este mai apropiat de cel al glumei, aşa cum a fost descris de teoriile semantice ale umorului (vezi Raskin 1985; Attardo 1994; 2000; 2001). Totuşi, uzul argumentativ conferă anecdotei, văzute ca un macro-act de limbaj, funcţiile evaluative, critice ale ironiei. În contextul formalizat al discursului parlamentar, unde predominante sunt strategiile politeţii negative, ironia de acest tip, apropiată de glumă şi cu un efect perlocuţionar clar umoristic, este utilizată ca o strategie a politeţii pozitive. *Marea ilaritate* consemnată în transcrierea discursului indică efectul retoric pozitiv al râsului într-un context înalt agonistic şi competitiv, constând în solidarizarea şi empatizarea participanţilor într-o chestiune de fond supusă dezbaterii. Comentariul metadiscursiv al oratorului: *Dar acum, lăsând la o parte ceea ce poate fi ironic în această cestiune, vin la partea cea serioasă …*, subliniază opoziţia între registre, ironicul fiind opus seriosului, şi rolul punctual al ironiei/glumei în discursul parlamentar, unde registrul grav trebuie să rămână predominant.

2.2. *Ironia = persiflare. Atitudine neconformă cu regulile instituţionale (heteroevaluare). Forme ale polifoniei discursive. Argumentul citaţional*

(2) **M. Kogălniceanu**: *Socotesc că trebuie să fiu lăsat spre a continua. Cred că-mi este şi mie permis să întrebuinţez aceeaşi figură retorică pe care a întrebuinţat-a onor. domnul Chiţu, fără cât de puţin să-mi permit să intru în diagnoza boalelor rele ale miniştrilor. [...]*
Fiţi siguri, o mai repet, că nu voi face deloc diagnoze boalei fizice a domniei voastre [...]Mai erau încă doi bolnavi … (Zgomot, întreruperi)
Mă iertaţi, n-am făcut nici o personalitate [personalizare n. n.] *şi-mi veţi permite ca atunci când se răspunde la cestiunea făcută de un deputat în privinţa* ***acestei schimbări năprasnice a miniştrilor şi în mod glumeţ de boale, să vorbesc şi eu tot aşa, fără să ating câtuşi de puţin, ferească Dumnezeu, nici onorabilitatea, nici independenţa de caracter, nici universalitatea cunoştinţelor domnului Stătescu de a trece dintr-un minister într-altul****. Voi mai zice că mai era încă un bolnav, era domnul Urechia. Protomedicul a găsit că domnul Urechia avea o durere de urechi şi i-a prescris să se întoarcă la şoseaua Kiselef şi acolo să facă o cură de esenţă de floare de tei şi se va vindeca.* (Ilaritate) *În adevăr, domnul Urechia s-a vindecat.* (Ilaritate) *Era apoi şi general Angelescu, care din pricina boalei independenţei sale purta chipiul cam pe o ureche. Hei bine,*

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

protomedicul l-a aruncat tocmai în Italia, în grota de la Posilipa, la Neapole (ilaritate)*, unde s-a vindecat. A venit noul ministru de externe şi* ***aci nu mai încape ironie****.*
Domnul preşedinte: *Dumneavoastră faceţi diagnoza boalelor, pe când ar trebui să discutaţi bugetele.*
O voce: *Aceasta este diagnoza bugetelor.*
M. Kogălniceanu: *Mi se pare, domnule preşedinte, că sunt în dreptul meu. (Zgomot.)*
Domnul Ion Câmpineanu: ***Persiflagiul în Cameră nu este permis; pentru demnitatea Camerei cerem să revie oratorul la cestiune.***
M. Kogălniceanu: *Sunt foarte recunoscător onor. domnului Câmpineanu.*
Domnul Ion Câmpineanu: *Neapărat.*
M. Kogălniceanu: *Îmi pare foarte bine că dumnealui iese din tăcerea sa; cu domnia sa am mare plăcere de a discuta.*
Domnul N. Dimancea: *Cer cuvântul !*
M. Kogălniceanu: *A venit la Ministerul de Externe domnul Dimitrie Sturdza, care a fost interpelat de domnul Alexandru Lahovari ce caută pe acea bancă ? Domnia sa a răspuns —* ***aci nu este persiflagiu*** *—, a răspuns: Am mare încredere în domnul Brătianu*. (Kogălniceanu, O. V. II, 432, 26-27 ianuarie 1883, subl. n.)

În exemplul (2), Kogălniceanu, ca membru al opoziţiei, comentează desele remanieri în guvernul liberal condus de Ion Brătianu, aducând în discuţie mai ales rotaţia miniştrilor de la un minister la altul, pe criterii pur politice, fără a se ţine cont de competenţele fiecăruia în noile învestituri. Oratorul adoptă atitudinea fals naivă, motivând aceste schimbări bruşte, „năprasnice", prin neaşteptate probleme medicale. Ironia prezintă în acest context două realizări discursive. Într-o primă fază, oratorul recurge la preteriţie pentru a atinge aluziv esenţa chestiunii: *să vorbesc şi eu tot aşa, fără să ating câtuşi de puţin, ferească Dumnezeu, nici onorabilitatea, nici independenţa de caracter, nici universalitatea cunoştinţelor domnului Stătescu de a trece dintr-un minister într-altul*. Ca procedeu retoric, preteriţia a fost asociată cu ironia, ambele trimiţând indirect la un text mai mult sau mai puţin indicibil, la un enunţ pe care enunţiatorul aparent nu şi-l asumă (vezi Hamon 1996: 88-90). Negaţia şi preteriţia induc întotdeauna, în orice discurs, efecte de bruiaj enunţiativ având valoarea unui semnal, adesea a unui semnal intertextual, aşadar distanţa unui text faţă de alt text (mai mult sau mai puţin indicibil) (Hamon 1996: 88). În pragmatica enunţiativă, preteriţia devine o manifestare a polifoniei discursive, alături de negaţia metalingvistică, cu care este structural înrudită, şi ironie (vezi Ducrot 1984). Preteriţia este un procedeu retoric convenţionalizat, des întâlnit în oratoria politică, prin urmare poate funcţiona ca un semnal al ironiei pentru receptori. Exemplul surprinde reacţia spontană a unui membru al majorităţii, care acuză o abatere de la regulile instituţionale: ***Domnul Ion Câmpineanu****: Persiflagiul în Cameră nu este permis.* Deşi forma glumeaţă şi aluzivă de critică a guvernului funcţionează ca o strategie a politeţii (pozitive sau *off record*, vezi Brown şi Levinson 1987)[1], expresia indirectă este percepută de membrii majorităţii parlamentare ca o formă agravată a criticii, o persiflare, aşadar ca o strategie a impoliteţii negative (Culpeper 1996: 358), recuzate de regulamentul Camerei. Schimbul de replici ne permite să observăm modul în care locutorul îşi ajustează mijloacele discursive, în cursul aceleiaşi intervenţii. În urma interpelării, Kogălniceanu nu renunţă la ironie, dar schimbă mijloacele de realizare a acesteia. El preferă să citeze, în scop argumentativ, o replică a unui ministru, care declarase că a acceptat funcţia în guvern pentru că avea mare încredere în Brătianu. Astfel, scopul oratorului de a demonstra absenţa criteriilor de competenţă în guvernul condus de Ion Brătianu este atins. Citarea părţii adverse pentru a

[1] Pentru o prezentare critică a sistemului propus de Brown şi Levinson, vezi şi Ionescu-Ruxăndoiu (2003: 73–90).

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

sprijini propria teză este o tactică argumentativă curentă în dezbaterile parlamentare, oratorul utilizând cuvintele oponentului pentru a sublinia o contradicţie şi a-i submina astfel autoritatea şi credibilitatea (vezi şi Walton şi Macagno 2011: 31–37). Expresia intertextuală a ironiei cu reproducerea discursului altui locutor, identificat discursiv, este mai ambiguă, păstrează aparenţa de seriozitate şi obiectivitate, permiţându-i oratorului să evite reproşul de persiflare. Secvenţa metacomunicativă care precedă replica citată este semnificativă: *Domnia sa a răspuns — **aci nu este persiflagiu** —, a răspuns: Am mare încredere în domnul Brătianu.* Se instituie astfel o distanţă critică faţă de enunţul menţionat, fără ca evaluarea negativă să poată fi atribuită locutorului. Ironia funcţionează aici ca o strategie argumentativă şi, totodată, prin expresia sa indirectă, ca o strategie a politeţii (*off record*). Este de reţinut din exemplul reprodus în ansamblu percepţia diferită a ironiei, din perspectivă ilocuţionară şi perlocuţionară (orator versus auditoriu): strategie a politeţii (atenuare prin glumă şi exprimare indirectă) versus o strategie a impoliteţii (persiflare), legată de un dezacord ritualizat, specific interacţiunilor competitive, şi mai puţin de o reală neconcordanţă comunicativă.

2.3. *Ironia intertextuală. Formă literară elaborată. Aspecte histrionice ale DP. Argumentul citaţional utilizat ca argument ad hominem*

Exemplul următor este extras dintr-un discurs al lui Titu Maiorescu:

(3) **T. Maiorescu**: *Scuzaţi-mă dacă, în calitatea mea de membru al opoziţiei, nu văd poate destul de clar, dar îmi pare că şi nivelul discuţiilor noastre parlamentare în această Cameră a cam scăzut. Judecaţi d-voastră înşivă.*
Eu găsesc foarte caracteristică şi foarte de revelat o vorbire a unor membri din majoritate.
D-lor, nu ştiu, este vreun leader al majorităţii acesteia?
Voci: Este, este.
T. Maiorescu: ***Ce fericit aş fi când l-aş afla***!
N. Ionescu: *In Parlament este preşedintele consiliului.*
T. Maiorescu: *Miniştrii guvernează; Camera este aici pentru control şi trebuie să aibă un reprezentat mai autorizat al majorităţii întru aceasta. În lipsă de un leader, nu pot face alta decât să mă ţiu de cei cari vorbesc mai des şi ale căror cuvinte sunt mai cu seamă acoperite de aplauzele majorităţii şi să-mi zic că aceştia reprezentă, după toată probabilitatea, ideile majorităţii. Aşa aud adeseori vorbind pe d. Dimancea, pe d. Boldur-Lăţescu şi mai este unul, care vorbeşte des în timpul din urmă, n-am onoarea a-l cunoaşte mai de aproape, este d. Iepurescu. Când mă uit apoi în* Monitorul oficial *şi văd că cuvântările d-lor sunt acoperite de aplauzele majorităţii, atunci zic că aceşti d-ni exprimă un sentiment al majorităţii Camerei. Astfel, d-lor, mai deunăzi d. Dimancea, adresându-se opoziţiei, minorităţii – subt aplauzele ce le văd însemnate aci în* Monitor *cu cuvintele:* mare ilaritate şi aplauze *–, ne-a zis nouă următoarele cuvinte...*
N. Dimancea: *Luaţi răspunderea pentru ceea ce a vorbit oratorul care m-a precedat?*
T. Maiorescu: *Eu sunt recunoscător pentru toate întreruperile. Am atât de mult de purtat, în sfiala mea, cu răspunderea pentru propriile mele cuvinte, încât nu mă mai pot încărca şi cu răspunderea pentru cuvintele altora* (aplauze).
Iată cum se rosteşte d. Dimancea după Monitorul *din 4 noemvrie, adresându-se la opoziţie:„Pe urmele noastre aţi venit şi prin luptele noastre v-am târât după noi până aţi ajuns unde sunteţi, ca să aveţi astăzi libertatea tribunei completă, libertatea presei absolută, pentru a ne injuria în tot chipul, uitând că sunteţi datori să ţineţi un langagiu mai dulce, şi căutând a vă vărsa tot veninul ce aveţi pentru paraponiseala că nu sunteţi toţi chivernisiţi."*
Nu mă îndoiesc, că aţi auzi cu plăcere încă o dată toate cuvintele d-lui Dimancea; însă, pentru scurtimea timpului, voi mai extrage numai pe cele din urmă: (ilaritate) *„De aceea vă rugăm să încetaţi de a vă mai îmbrăca, cum zice fabulistul, în pelea de leu, pentru că orcât veţi întinde pelea leului, ea tot nu vă va acoperi de ajuns, şi lumea vă va vedea cine sunteţi* (mare ilaritate, aplauze)."
D-lor, eu mărturisesc că în această mare ilaritate a Monitorului *am izbucnit şi eu, când am citit acest sfârşit în* Monitor (ilaritate). *Nu e aşa, d-le Dimancea, d-voastră şi cu mine, amândoi iubitori*

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

de studiile clasice, ne-am adus cu plăcere aminte de fericitele timpuri antice, unde în scrierile autorilor, de exemplu în ale vechiului fabulist Esop, animalele jucau un rol însemnat (aplauze, mare ilaritate). *Aşadar eu nu m-am mirat, când ne-aţi vorbit despre leul din fabulă.*

O voce: *D. Dimancea a vorbit şi de măgar.*

T. Maiorescu: *Mai multe animale sunt puse cu diferite roluri în dezbaterile parlamentare, ca şi în fabulistul Esop şi în modernul nostru Donici. Este leul, este şi un alt animal mai pacinic, permiteţi-mi a-l îmbrăca într-o haină neologistă şi a-l numi asin, şi d. ministru de interne ne-a vorbit astăzi chiar şi de un canar, tot la adresa unui membru al opoziţiei. Acest animal nu exista în vremile antice, fiindcă insulele Canarice nu erau cunoscute pe atunci; dar după asinul întrebuinţat în antichitate, poate să vie şi canarul mai modern* (ilaritate).

D. ministru de interne: *Este mai subţire.*

T. Maiorescu: *O mică observare însă, d-lor: în aceste studii clasice, dacă se vor auzi mai departe în ţară, este de temut că lumea, îndrăznesc a zice* ***toată*** *lumea, când va vedea că numiţi* ***asini*** *pe Ionescu, pe Kogălniceanu, pe Lahovari, are să se întrebe: cine sunt leii din compararea d-voastre? Nu cumva d-nii Lăţescu, Dimancea şi Epurescu?* (mare ilaritate). *Dar atunci mi-e teamă că toată lumea la noi în ţară o să zică: mai bine asin cu Ionescu, cu Kogălniceanu, cu Lahovari, decât leu cu Lăţescu, cu Dimancea şi cu Epurescu* (ilaritate).

Şi trecând la celălalt pasagiu al d-voastră, dacă pentru „chiverniseală" este lupta, dacă vreunul din noi, din opoziţie, vrem să ajungem la guvern numai fiindcă vrem să ajungem la „chiverniseală", nu cumva cei ajunşi deja acolo sunt ***chivernisiţi****?...*

Vedeţi ce însemnează, când 3 fragmente de leaderi nu fac un singur leader întreg? ***Vedeţi ce însemnează a întrebuinţa arme cu două tăişuri? Şi e lucru curios: în asemenea arme tăişul al doilea, care se întoarce, arde mai tare decât celălalt; aspiranţii la chiverniseală în opoziţie presupun ajunşii la chiverniseală în majoritate****!* (Maiorescu, O. III, 793–796, subl. n.)

Discursurile lui Titu Maiorescu au o formă elaborată, multe dintre ele fiind, se pare, redactate dinainte, memorate şi ulterior performate. Putem observa în acest context mai clar trăsătura de teatralitate sau de histrionism a discursului parlamentar (vezi Ilie 2003). Ironia este cu atât mai eficientă, cu cât beneficiază de un cadru de reprezentare, în cazul nostru, de scena parlamentară. În şedinţa din care am extras fragmentul (din 12 noiembrie 1882), Maiorescu, ca membru al partidului din opoziţie, discută despre nevoia unui program de guvernare, a unei viziuni politice mai largi după care să se conformeze acţiunea politică a guvernului, criticând totodată improvizaţiile şi soluţiile conjuncturale. De asemenea, subliniază importanţa discuţiilor de idei în sfera publică, deplângând scăderea nivelului intelectual al dezbaterilor în Cameră, în absenţa unor lideri autentici ai majorităţii. Nota dominantă a discursului care urmează acestei secţiuni introductive este anticipată de replicile preliminare în care oratorul se interesează dacă în sală se află vreun „leader" al majorităţii. La răspunsul afirmativ, el exclamă *Ce fericit aş fi când l-aş afla!*, condiţionala ireală declanşând presupoziţia (ironică) a absenţei constante a liderilor majorităţii din şedinţele parlamentare.

Maiorescu citează, pentru a-şi susţine teza, două fragmente dintr-un discurs ţinut de unul dintre reprezentanţii partidului majoritar în Cameră, dl Dimancea. În spiritul critic care l-a consacrat nu numai în oratoria parlamentară şi judiciară, dar şi în estetica şi critica literară, Maiorescu alege strategic un fragment de discurs al oponentului său, unde se remarcă, pe lângă o logică politică defectuoasă (opoziţia este datoare majorităţii), în plan stilistic, amestecul registrelor popular şi înalt (*a vărsa veninul, v-am târât după noi*), improprietatea termenilor (*langagiu mai dulce*), combinarea nefericită a neologismelor latinizante (*langagiu, injuria*) cu grecisme (*paraponiseală, chivernisiţi*). Efectul comic al discursului citat, care provine dintr-o deficienţă logică şi stilistică, este strategic asimilat de critic, într-un comentariu metapragmatic, cu efectul retoric/perlocuţionar al acestuia, consemnat la transcrierea în *Monitor (mare ilaritate şi aplauze)*: *D-lor, eu mărturisesc că în această mare ilaritate a Monitorului am izbucnit şi eu, când am citit acest sfârşit în Monitor (ilaritate)*.

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

Ştim din mărturisirile contemporanilor că Titu Maiorescu păstra un ton glacial, foarte serios, când supunea analizei unele producţii oratorice sau artistice şi voia să le sublinieze neajunsurile. Mijloacele paralingvistice (intonaţie, frazare, inflexiunile vocii) şi retorica mimo-gestuală au fost cu siguranţă exploatate şi în acest caz. Tonul său serios, aparenta obiectivitate şi detaşare faţă de discursul reprodus semnalează ironia şi îi augmentează efectul perlocuţionar (observăm reacţiile auditoriului: *mare ilaritate*). Maiorescu procedează apoi la o analiză aproape didactică, adoptând tonul condescendent al unui profesor. Acest ton instituie imediat o asimetrie între interlocutori, specifică interacţiunilor complementare, unde superioritatea unei părţi este tacit admisă de interlocutori (dialogul profesor-student/elev). Ca atare, Maiorescu simulează a nu sesiza critica la adresa opoziţiei din fragmentele reproduse, solidarizându-se aparent cu perspectiva autorului şi lăudând gustul ales al acestuia pentru literatura antică:

> *Nu e aşa, d-le Dimancea, d-voastră şi cu mine, amândoi iubitori de studiile clasice, ne-am adus cu plăcere aminte de fericitele timpuri antice, unde în scrierile autorilor, de exemplu în ale vechiului fabulist Esop, animalele jucau un rol însemnat (aplauze, mare ilaritate). Aşadar eu nu m-am mirat, când ne-aţi vorbit despre leul din fabulă.*

Comentariul său continuă pe acelaşi ton binevoitor, cu formularea unor mici amendamente lingvistice, referitoare la alegerea unei forme neologice pentru un cuvânt (măgar/asin), sau enciclopedice (aducerea unor păsări exotice în Europa). Acest excurs condescendent didactic nu face decât să sublinieze ironic modestia şi precaritatea mijloacelor oratorice ale oponentului său. Replica următoare aduce în forţă tonalitatea polemică, specifică contextului agonistic, Maiorescu punând în evidenţă comparaţiile deplasate şi injurioase, precum şi viciile de logică din discursul oratorului citat:

> *lumea, îndrăznesc a zice toată lumea, când va vedea că numiţi asini pe Ionescu, pe Kogălniceanu, pe Lahovari, are să se întrebe: cine sunt leii din compararea d-voastre? Nu cumva d-nii Lăţescu, Dimancea şi Epurescu?* (mare ilaritate).

Metafora animalieră utilizată de adversar este reinterpretată ironic de Maiorescu, care enumeră printre „leii" politici ai majorităţii şi un oarecare domn Epurescu, creând astfel o contradicţie comică între doi termeni, situaţi pe paliere stilistice diferite (leul are un sens conotativ, simbolic, Epurescu e denotativ).

Interesant de remarcat cum Titu Maiorescu, de formaţie logician (a fost totodată profesor de logică la Universitate), explicitează inferenţele logice/presupoziţiile pragmatice, acele deducţii înscrise în structura enunţului, care, trimiţând la ceea ce locutorul consideră a fi unanim acceptat, pot deconspira un mod de gândire, un sistem de valori, în cazul discutat locul comun conform căruia politicienii de la putere sunt cei *chivernisiţi*, iar scopul guvernării este *chiverniseala*:

> *Şi trecând la celălalt pasagiu al d-voastră, dacă pentru „chiverniseală" este lupta, dacă vreunul din noi, din opoziţie, vrem să ajungem la guvern numai fiindcă vrem să ajungem la „chiverniseală", nu cumva cei ajunşi deja acolo sunt chivernisiţi?...*

Fragmentul analizat oferă un exemplu de ironie citaţională (intertextuală). Se observă tensiunea între cele două enunţuri, cel reprodus şi cel sursă, şi eficienţa critică a ironiei, care beneficiază de mijloacele paralingvistice. Deriziunea are un efect greu de contracarat pentru un actor politic, pentru că politicul este domeniul rigorii, al seriozităţii şi al competenţei, iar a

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

demonstra că un politician este ridicol înseamnă a contesta dreptul acestuia de a activa în sfera publică. În discursul parlamentar comentat, ironia este preferată expresiei directe pentru a augmenta efectul critic şi retoric; cu toate acestea, oratorul simte nevoia să evidenţieze componenta evaluativă, partea iniţială, care simulează strategic naivitatea, adeziunea şi consensul, fiind urmată de un comentariu metapragmatic, explicit polemic. Ambiguitatea ironiei este exploatată până la un punct retoric, după care oratorul îşi susţine în forţă teza. În oratoria politică, se urmăreşte reacţia auditorului, iar mijloacele retorice sunt savant dozate şi ajustate în funcţie de efectul lor perlocuţionar. Din punct de vedere sociodiscursiv, locutorul atribuie ironiei funcţia unei strategii a politeţii negative (prin excesul de formalism în expresie) sau a unei strategii indirecte (*off record*)[1], însă este foarte probabil ca ironia să fi fost percepută ca o strategie a impoliteţii, subliniind distanţa dintre interlocutori, delimitarea voită de celălalt, asocierea lui cu trăsături negative (cf. Culpeper 1996: 358; 2015: 425) şi chiar ca un atac la persoană, câtă vreme ridiculizarea adversarului este un mod de a-i pune la îndoială competenţa şi inteligenţa. Fragmentul comentat surprinde utilizarea argumentului citaţional ca potenţial argument *ad hominem* (atacul la persoană), precum şi funcţia retorică a ironiei în acest mecanism discursiv (vezi şi Walton şi Macagno 2011: 34).

2.4. *Ironia = sarcasm. Strategie a impoliteţii. Presupoziţii pragmatice. Structură dialogică*

(4) **T. Maiorescu, ministrul cultelor**: *Încă o dată, d. Vernescu să-mi răspunză, cine judecă afirmaţiunile d-voastră? Aţi prevăzut că se validează alegerile de Cameră; s-au validat – de ce le invalidaţi a doua zi? Din momentul când alegerile s-au validat de Cameră, singura autoritate competentă conform legii, nu mai este permis nimănui să vie a le contesta; şi, dacă totuş o face, atunci trece din statul normal constituit în statul anarhic şi devine un revoluţionar* (aplauze prelungite).
I. Brătianu: ***Trimiteţi-ne la puşcărie***.
Ministrul cultelor: *Noi nu trimitem la puşcărie pe nimeni dintre deputaţi, fiindcă avem libertatea cuvântului, inviolabilitatea deputaţilor.* ***Dar ironica întrerupere a d-lui Ioan Brătianu şi apelul d-sale la intoleranţă le găsesc puţin potrivite****. N-am fost în Camera aleasă când eraţi d-voastră la minister, d-le Brătianu, dar mi se spune că era atunci o stranie netoleranţă, că oratorii de altă părere decât d-voastră nici nu puteau să vorbească aci; pe când în Camera aceasta s-a văzut chiar ieri un domn, al căruia nume nu-l mai citez, care, vorbindu-se de încercarea de la Ploieşti, a întrerupt şi în toată libertatea, a zis: Nu, n-am voit să fac republică, am voit să fac guvern provizoriu. Nu ne imputaţi dar tocmai toleranţa pentru vorbele d-voastră. Toleranţa este un adevărat merit parlamentar.* (Maiorescu, O. III, 211, 4 iunie 1875, subl. n.)

În exemplul (4), după cum putem observa, contextul discursiv este foarte tensionat, opoziţia liberală acuzând guvernul conservator că ar fi falsificat alegerile. Maiorescu vorbeşte în Parlament în calitate de Ministru al Cultelor şi subliniază pericolul de anarhie care însoţeşte o atare acuzaţie. Este întrerupt de Ion Brătianu: *Trimiteţi-ne la puşcărie,* replica sa radicalizând mesajul lui Maiorescu de respectare a cadrelor legale. Maiorescu va critica atât întreruperea, ca o violare a regulilor parlamentare, cât şi semnificaţia ei implicită, o exhortaţie la intoleranţă. El califică ironia (în fapt, intervenţia sarcastică a) lui Brătianu cu atât mai nepotrivită, cu cât tocmai partidul conservator a militat pentru toleranţă şi respectarea drepturilor cetăţeneşti. Astfel, îşi acuză implicit adversarul nu numai de impoliteţe, dar şi de ipocrizie. În acest context competitiv, expresia sarcastică a ironiei este evaluată ca o strategie

[1] Sarcarsmul sau politeţea batjocoritoare [eng. *sarcasm or mock politeness*], vezi Culpeper (1996: 356; 2015: 425), Leech (1983: 142; 2014: 232-238), este descrisă ca o strategie a im/politeţii similară strategiilor politeţii *off record* din sistemul propus de Brown şi Levinson (1987).

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

a impoliteţii, un mijloc de a ataca adversarul. Este, de asemenea, important să subliniem forma logică, argumentativă pe care o ia critica lui Maiorescu, precum şi mijloacele de atenuare şi de evitare a unui atac direct (de exemplu, expresia pozitivă pentru o evaluare negativă: *Dar ironica întrerupere a d-lui Ioan Brătianu şi apelul d-sale la intoleranţă le găsesc puţin potrivite*). Maiorescu contracarează prin expresia formalizată a politeţii (politeţea negativă) impoliteţea adversarului său politic, iar această atitudine prevenitoare, care evită orice atac direct, în opoziţie cu mijloacele directe ale adversarului, creează o asimetrie discursivă şi instituie o formă subtilă de ironie (superioritate, rafinament vs impoliteţe).

2.5. *Ironia = remarcă inteligentă, vorbă de spirit (heteroevaluare). Presupoziţii pragmatice*

(5) *Vreau adică să fie aduşi deputaţii, care vorbesc şi au vorbit până acum, dd. Blaremberg şi Conta, în poziţia puţin serioasă de a vorbi într-o parte pentru nişte oameni convinşi de mai nainte şi în altă parte în contra unor oameni, care prin tăcerea lor, vor să astupe răsunetul ce aceste cuvinte vor avea în ţară?* ***Şi la întrebarea d-lui Lahovari, făcută ieri venerabilului nostru preşedinte, dacă nu acordă cuvântul la cineva în contră, d. Preşedinte, cu o ironie inteligentă, a răspuns: nu-i pot inventa.***
Nu cumva suntem unanimi de părerea majorităţii? (Aplauze) *Este ştiut că nu suntem unanimi, a declarat ieri şi d. preşedinte al consiliului, că este în contra proiectului majorităţii*. (Maiorescu, O. III, 573, 5 septembrie 1879, subl. n.)

În exemplul (5), replica reprodusă de Maiorescu exprimă o critică implicită făcută de preşedintele Camerei privind atitudinea pasivă a opoziţiei. Enunţul *nu-i pot inventa* implică ironic faptul că opoziţia nu există, întreaga structură lingvistică funcţionând ca un declanşator al unei presupoziţii contrafactuale[1]. Utilizarea retorică a presupoziţiilor este, după cum se poate constata, unul dintre mijloacele cele mai rafinate de a crea efectul ironic. În acest context, ironia este evaluată pozitiv ca o remarcă inteligentă (o vorbă de spirit) şi funcţionează ca o strategie *off record* a politeţii.

2.6. *Ironia = glumă, neseriozitate, ambiguitate. Inadecvare contextuală. Strategie a impoliteţii (heteroevaluare)*

(6) **Al. Lahovari** (ministru de externe). [...] *Vă aduceţi aminte că d-l Catargi, când erà vorba de proiectele de reforme ce se cereau în sesiunea trecută, răspundeà prin cuvintele cunoscute****: la toamnă; s'a zis că această trimitere la toamnă era ceva ironic. Eu, d-lor, am crezut şi cred încă că d-l Catargi vorbia serios.*** *Aveam un timp prea scurt, votarea bugetului era o lucrare grea, care ne-a dus până la Iunie. Prin urmare eu eram în drept să iau în serios vorbele d-lui Catargi. Dela d-l Vernescu am aflat ieri că d-l Lascar Catargi, chiar când vorbeşte cu Regele în împrejurările cele mai grave, vorbeşte ironic, ca cu Camera; poate asemenea să vorbească ironic, dar* ***eu persist a crede că totdeauna d-l Catargi vorbeşte serios.*** (Lahovari, D. P. 230–231) [...]
D-voastră ziceţi că în ironie d-l Catargi a recomandat pe d-l Manu!... Presupuneţi că un preşedinte de consiliu, un şef de partid, când este vorba de o direcţiune capitală ce este a se da afacerilor ţării, dă consilii ironice Regelui!... Cuvânt necugetat! Vorbă grăbită! Eu nu cred ca d-l Catargi să fi vorbit Regelui cu ironia pe buze.
L. Catargi: Voiu spune eu numai decât cum am vorbit.
Al. Lahovari (ministru de externe): *Însă povaţa d-voastră ironică, cum o califică d-l Vernescu, a fost luată în serios, şi d-l Mânu a fost chemat la guvern* [...] ***Credeţi că ţara va împărtăşi râsul şi***

[1] Counter-factual presupposition meaning that what is presupposed is not only not true, but is the opposite of what is true, or 'contrary to the facts' (Yule 2004: 29).

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

ironia d-voastră? Ei bine, şi noi ne-am luat în serios şi Adunările ne-au luat în serios, şi ţara ne-a luat în serios, şi vă veţi mira singuri, văzând cât de serioşi suntem! (aplause). (Lahovari, D. P. p. 236, 15–16 Decembrie 1889, subl. n.)

În exemplul (6), Al. Lahovari comentează în termeni foarte negativi atitudinea discursivă a lui Lascăr Catargi, în anumite contexte politice, calificată de unii membri ai Parlamentului drept ironică. Eschivarea locutorului de la a-şi asuma angajamentul discursiv prin ironie este considerată un comportament verbal neserios şi iresponsabil, complet inadecvat în discursul politic. Ambiguitatea ironiei poate aduce grave prejudicii în viaţa politică, putând antrena decizii eronate. Nota critică, foarte puternică, este atenuată prin mijloace mai mult sau mai puţin convenţionalizate. În primul rând, oratorul evită să atribuie direct politicianului vizat replica ironică, preferând să citeze alte instanţe enunţiative: ***s'a zis că*** *această trimitere la toamnă era ceva ironic.* ***Dela d-l Vernescu*** *am aflat ieri că d-l Lascar Catargi, chiar când vorbeşte cu Regele în împrejurările cele mai grave, vorbeşte ironic, ca cu Camera*; în al doilea rând, Lahovari critică forma ironică în sine ca tip de răspuns parlamentar, evitând să implice direct persoana care a performat actul. În al treilea rând, îşi exprimă insistent convingerea că de fapt Lascăr Catargi nu a fost ironic, ci serios, accent care augmentează subtextual gravitatea acuzaţiei de iresponsabilitate. În acest context instituţional, ironia este considerată o formă de lipsă de respect sau impolitețe, atât faţă de interlocutorii politici, cât şi faţă de public, la un nivel simbolic, faţă de poporul care şi-a ales reprezentanţii în Parlament.

3. Concluzii

Analiza discursului parlamentar, surprins într-o perioadă istorică dată, confirmă natura complexă a ironiei, atât în privinţa formelor de manifestare, cât şi a funcţiilor sale sociodiscursive, datele contextului de comunicare fiind esenţiale pentru identificarea şi interpretarea lor corectă. Ironia poate fi analizată atât ca un fenomen inferenţial (poate fi declanşată de o implicatură/un act verbal indirect sau de presupoziţii utilizate retoric), cât şi ca fenomen al polifoniei discursive sau ca fenomen intertextual (citaţional). Aşa cum am subliniat, aceste mijloace de realizare se combină, cu cât contextul este mai literar, mai elaborat (vezi mai ales exemplele 2, 3).

În discursul parlamentar, ironia este un instrument retoric, de persuasiune şi critică; ambiguitatea, exploatată în câmpul estetic-literar, nu este întreţinută, după atingerea unui efect perlocuţionar concret, oratorii autodefinindu-şi actul de limbaj prin desemnări explicite sau comentarii metapragmatice (exemplele 1, 3). Atunci când întreţine ambiguitatea, în plan semantic sau pragmatic, ironia este recuzată explicit din discursul parlamentar (vezi exemplul 6). Discursul politic, în toate subtipurile sale, se recomandă prin excelenţă drept un discurs serios: un discurs pertinent, autoritar şi autorizat, care cultivă claritatea, presupune asumarea directă a enunţurilor şi reclamă în cel mai înalt grad încrederea receptorilor săi, de aceea, în expresia sa generică, se raportează antagonic la discursul ironic (pentru opoziţia discurs serios vs discurs ironic sintetizată mai sus, vezi Hamon 1996: 60 şi urm.).

Din punct de vedere sociodiscursiv, ironia poate fi utilizată contextual atât ca o strategie a politeţii, cât şi ca o strategie a impolitеţii. Este interesant de observat faptul că ironia poate fi diferit evaluată, din perspectiva locutorului sau a receptorului, între intenţia discursivă şi efectul perlocuţionar înregistrându-se frecvent neconcordanțe semnificative. Luările de poziţie şi contrareacţiile trebuie să fie înţelese însă în contextul competitiv, agonistic, al oratoriei parlamentare, prin urmare pot fi strategic exagerate sau deturnate discursiv.

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

SURSE

Kogălniceanu, O. V. II – Mihail Kogălniceanu, *Opere* V. II, Academia Română, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu", Bucureşti, 2004.

Lahovari, D. P. – Al. Lahovari, *Discursuri parlamentare (1888-1891)*, Bucureşti, Editura „Librăriei Şcoalelor" C. Sfetea, 1915.

Maiorescu, O. III – Titu Maiorescu, *Opere*, III, *Discursuri parlamentare (1866-1899)*, Bucureşti, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Univers Enciclopedic, 2006.

BIBLIOGRAFIE

Aristotel, [1988], *Etica nicomahică*, traducere, studiu introductiv, comentarii şi index de Stella Petecel, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Attardo, Salvatore, 1994, *Linguistic Theories of Humor*, Berlin – New York, Mouton de Gruyter.

Attardo, Salvatore, 2000, „Irony as relevant inappropriateness", *Journal of Pragmatics* 32, p. 793–826.

Attardo, Salvatore, 2001, „Humor and Irony in Interaction: From Mode Adoption to Failure of Detection", în Luigi Anolli, Rita Ciceri şi Giuseppe Riva (ed.), *Say not to Say: New perspectives on miscommunication*, Amsterdam, IOS Press, p. 165–185.

Bayley, Paul (ed.), 2004, *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse*, Amsterdam Philadelphia, John Benjamins.

Brown, Penelope, Stephen C. Levinson, 1987, *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge, Cambridge University Press.

Cicero, *De Oratore* [orice ediţie latină] http://www.thelatinlibrary.com/cicero/oratore2.shtml#259

Clark, Herbert H., Richard J. Gerrig, 1984, „On the Pretense Theory of Irony", *Journal of Experimental Psychology: General*, 113, 1, p. 121–126.

Culpeper, Jonathan, 1996, „Towards an Anatomy of Impoliteness", *Journal of Pragmatics* 25, p. 349–367.

Culpeper, Jonathan, 2015, „Impoliteness strategies", în Alessandro Capone, Jacob L. Mey (eds.), *Interdisciplinary Studies in Pragmatics, Culture and Society*, New-York, Springer, p. 421–445.

Ducrot, Oswald, 1984, „Esquisse d'une théorie polyphonique de l'énonciation", în *Le dire et le dit*, Paris, Minuit, p. 171–233.

Ghiţă, Andreea, 1999, *Analiza pragmatică a ironiei*, Teză de doctorat, Universitatea Bucureşti.

Giora, Rachel, 1995, „On irony and negation", *Discourse Processes*, 19, p. 239–264.

Giora, Rachel, 1999, „On the priority of salient meanings: Studies of literal and figurative language", *Journal of Pragmatics*, 31, p. 919–929.

Grice, Herbert Paul, 1975, „Logic and conversation", în Peter Cole, Jerry L. Morgan (eds.), *Syntax and Semantics 3: Speech Acts*, New York, Academic Press, p. 41–58.

Grice, Herbert Paul, 1978, *Further notes on logic and conversation*, în Peter Cole (ed.), *Syntax and Semantics 9: Pragmatics*, New York, Academic Press, p. 113–127.

Hamon, Philippe, 1996, *L'ironie litteraire. Essai sur les formes de l'écriture oblique*. Paris, Hachette Superieur.

Hoinărescu, Liliana, 2006, *Structuri şi strategii ale ironiei în proza postmodernă românească*, Bucureşti, Academia Română, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă.

Ilie, Cornelia, 2003, „Histrionic and agonistic features of parliamentary discourse", *Studies in Communication Sciences* 3, 1, p. 25–53.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 2003, *Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Bucureşti, ALL Educaţional.

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)

Kotthoff, Helga, 1996, „Impoliteness and Conversational Joking: On Relational Politics", *Folia Linguistica*, vol. 30, nr. 3–4, p. 299–326.
Kotthoff, Helga, 2003, „Responding to Irony in Different Contexts. On Cognition in Conversation", *Journal of Pragmatics*, 32, p. 1387–1411.
Kreuz, Roger J., Sam Glucksberg, 1989, „How to be sarcarstic: The echoic reminder theory of verbal irony", *Journal of Experimental Psychology: General*, 118, 4, p. 374–386.
Kumon-Nakamura, Sachi, Sam Glucksberg, Mary Brown, 1995, „How about another piece of pie: The allusional pretense theory of discourse irony", *Journal of Experimental Psychology: General*, 124, 1, p. 3–21.
Leech, Geoffrey, 1983, *Principles of Pragmatics*, Londra – New York, Longman.
Leech, Geoffrey, 2014, *The Pragmatic of Politeness*, Oxford, Oxford University Press.
Miller, Yvonne, 2006, *Irony and Politeness: Softening or Enhancing Face-Threats.* www.grin.com
Perelman, Chaïm, Lucie Olbrechts-Tyteca, 1957/2008, *Traité de l'argumentation. La nouvelle rhétorique*, Bruxelles, Éditions de l'Université de Bruxelles.
Quintilian, *Institutio oratoria* [orice ediţie latină] http://www.thelatinlibrary.com/quintilian.html
Raskin, Viktor, 1985, *Semantic Mechanisms of Humour*, Dordrecht/Boston/Lancaster: D. Reidel Publishing Company.
Searle, John, 1979, *Expression and Meanings*, Cambridge, Cambridge University Press.
Sperber, Dan, Deirdre Wilson, 1978, „Les ironies comme mentions", *Poétique* 36, p. 399–412.
Sperber, Dan, Wilson, Deirdre, 1986, *Relevance: Communication and Cognition*, Oxford, Blackwell.
Tselika, Aikaterini, 2015, „Irony as an Impoliteness Tool: An Exploration of Irony's Intentionality, Cancellability and Strength", Athens: ATINER'S Conference Paper Series, No: LNG2014-1372. http://www.atiner.gr/papers/LNG2014-1372.pdf
Vlastos, Gregory, 2002, *Socrate. Ironist şi filosof moral*, Bucureşti, Editura Humanitas.
Walton, Douglas, Fabrizio Macagno, 2011, "Quotations and Presumptions: Dialogical Effects of Misquotations", *Informal Logic*, 31, 1, p. 27–55.
Yule, George, 1996, *Pragmatics*, Oxford, Oxford University Press.

INSTANCES AND FUNCTIONS OF IRONY IN THE ROMANIAN PARLIAMENTARY DISCOURSE (1866–1900)

(*Abstract*)

The article aims at illustrating the different contextual values and pragmatic uses of irony in the Romanian Parliamentary discourse, in the period 1866-1900. We were particularly interested in observing the concrete modalities to realise the ironic macro speech acts, considering the major pragmatic theories of irony (*Standard Pragmatic Theory* and *Echoic Mention Theory*), and also to grasp their socio-discursive appearance, from both an illocutionary and a perlocutionary perspective. The analysis of authentic data indicates the complex and subtle discursive configuration of irony, which can be realised by various devices in the same intervention, the close interferences between pragmatic and argumentative functions, and consecutively the difficulty to fit irony into a single theoretical description.

BDD-V2326 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.9.172 (2026-11-09 17:41:08 UTC)